

JANINA STADNIK

ZOONIMIA WSI KRAWCE W POWIECIE TARNOBRZESKIM

Niniejsza praca została poświęcona zoonimii wsi Krawce, położonej w gminie Grębów, na obrzeżach dawnej Puszczy Sandomierskiej. Jest to druga praca związana z zoonimią ludową Grębowszczyzny¹, a trzecia dotycząca powiatu tarnobrzeskiego². Terminologia, stan badań i klasyfikacja zoonimów zostały przedstawione obszernie w artykule J. Bubaka³, a w skrócie we wstępie do *Zoonimii wsi Zabrze*⁴.

Na drodze eksploracji terenowej zebrano 485 nazw własnych zwierząt, w tym 30 nazw koni, 82 nazwy krów, 9 nazw byczków, 10 nazw kóz, 9 nazw świń, 254 nazwy psów, 6 nazw królików i 85 nazw kotów.

NAZWY KONI

Najwięcej nazw koni pochodzi od imion osobowych:

Basia, klacz maści kasztanowej. Zdr. od im. *Barbara*.

Baśka, 4 czerwone klacze, 1 czarna klacz, 1 płowa klacz. Zdr. od im. *Barbara*.

Janka, klacz maści kasztanowej. Zdr. od im. *Janina*.

Dr JANINA STADNIK – adiunkt Wyższej Szkoły Humanistyczno-Przyrodniczej w Sandomierzu; adres do korespondencji; ul. E. Orzeszkowej 3/14, 39-400 Tarnobrzeg.

¹ J. St a d n i k, *Zoonimia wsi Zabrze w pow. tarnobrzeskim*, „Studia Filologiczne” 2001, nr 2, s. 43-52.

² J. St a d n i k, *Zoonimia wsi Jadachy w pow. tarnobrzeskim*, „Studia Filologiczne” 2002, nr 3, s. 43-53.

³ *Zoonimia – nazwy zwierząt*, w: *Polskie nazwy własne. Encyklopedia*, red. E. Rzetelska-Feleszko, Warszawa-Kraków 1998, s. 329-341.

⁴ St a d n i k, *Zoonimia wsi Zabrze*, s. 43.

Kaśka, klacz maści czerwonej. Zdr. od im. *Katarzyna*.

Maryśka, klacz maści czerwonej z łysiną na czole. Zdr. od im. *Maria*.

Ryśka, klacz maści brązowej. Zdr. od im. *Ryszarda*.

Liczne są również nazwy wiążące się z wyglądem zwierzęcia, a ściślej z barwą jego sierści:

Gniada, klacz maści gniadej. Por. ap. *gniady* ‘o maści konia: jasnobrązowy z odcieniem szarawym lub czerwonym, z czarną grzywą, czarnym ogonem i czarnymi dolnymi częściami kończyn’ SSz.

Gniady, koń maści gniadej.

Kara, klacz maści czarnej. Od ap. *kary* ‘o maści konia: czarny’ SSz.

Karusia, czarna klacz. Od ap. *kary*, z przyr. *-usia*.

Kasztan, koń rudawobrązowy. Por. ap. *kasztan* ‘koń mający sierść koloru owocu kasztanowca, rudawobrązową w różnych odcieniach’ SSz.

Śnieżka, duża biała klacz. Od ap. *śnieg*, z przyr. *-ka*.

Przeniesienie nazw na tle podobieństwa desygnatów obserwujemy w następujących przykładach:

Sarna 1. klacz maści czarnej. Właściciel nadał takie imię klaczy ze względu na jej wygląd: jest wysoka, szczupła, łagodna i zgrabna jak sarna; 2. klacz maści kasztanowej z białą strzałką na czole, wysoka, zgrabna; według właściciela jest podobna do sarny.

Misiek, otyły koń, maści brązowej. Od ap. *miś*.

Miśka, dwie brązowe klacze. Od ap. *miś*.

Kolejne nazwy wskazują na charakter lub usposobienie zwierzęcia:

Drabus, koń maści czerwonej. Od ap. *drab* pogard. ‘rosły, wysoki mężczyzna; dryblas, łobuz, opryszek’ SSz, z przyr. *-us*.

Kabaret, koń maści brązowej. Od ap. *kabaret*; tu metaforyczne oznaczenie konia zachowującego się śmiesznie.

Milusia, czerwona klacz. Od ap. *miły*, z przyr. *-usia*.

Pozostałe nazwy to:

Bosman, koń maści lekko brązowej z białą plamą na czole. Od ap. *bosman*.

Karina, 1. duża czarna klacz; 2. czarna klacz z gwiazdką na czole; 3. klacz maści brązowej. Nawiązanie do im. konia z serialu telewizyjnego „Karino”.
Milka, klacz maści kasztanowej. Od chrematonimu *Milka* (n. czekolady) – może nawiązanie do barwy wyrobu?

NAZWY KRÓW

W nazewnictwie krów najliczniejszą grupę tworzą nazwy określające bezpośrednio lub metaforycznie maść zwierzęcia. Do grupy nazw określających pigmentację sierści (barwy neutralne i właściwe, jednolite i niejednolite) należą:

Bura, krowa maści brązowej. Od ap. *bury* ‘ciemnoszary o brunatnym odcieniu’ SSz.

Burka, krowa maści brązowej. Od ap. *bury*, z przyr. *-ka*.

Jagoda, krowa maści czarnej. Od ap. *jagoda* a. *czarna jagoda* ‘*Vaccinium myrtillus*, krzewinka z rodziny wrzosowatych o czarnych owocach z niebieskawym nalotem’ SSz.

Kalina, krowa maści czerwonej. Od ap. *kalina*; tu: nazwa metaforyczna od koloru owoców kaliny; por. *kalinowy* ‘mający kolor owoców kaliny’ SSz.

Krasa, krowa biało-czerwona, 3 krowy czarno-białe. Od ap. *krasy* dial. ‘pstry, zwykle o zwierzętach czarnych czy czerwonych z białymi plamami’ SSE;

Krasula, 16 krów czarno-białych, 3 czerwono-białe. Od ap. *krasy*; z przyr. *-ula*.

Łaciatka, krowa czarno-biała. Od ap. *łaciaty* ‘niejednolity pod względem barwy; pokryty plamami o innym odcieniu lub kolorze niż cała powierzchnia’ SSz, z przyr. *-ka*.

Łatka, 1. czerwona krowa z białymi plamkami, 2. czarna w białe łaty. Od ap. *łata*, zdr. *łatka* ‘plama odmiennego koloru na upierzeniu lub sierści zwierząt’ SSE.

Smolicha, dwie czarne krowy. Od ap. *smoła*, z przyr. *-icha*; por. *czarny jak smoła* SSz.

Z właściwościami umaszczenia wiążą się też nazwy określające charakterystyczne plamy innej barwy zlokalizowane na łbie zwierzęcia:

Kwiatula, 1. czarno-biała krowa; 2. krowa ciemno-czerwona z białą plamką na czole, 3. krowa czarno-biała z białą plamką w kształcie kwiatka na czole. Od ap. *kwiat*, z przyr. *-ula*.

Kwiatuszek, krowa maści czerwonej, ma plamkę na plecach koloru białego w kształcie kwiatka. Od ap. *kwiatuszek*.

Łysa, 1. krowa o jasnobrązowej sierści z białą podłużną plamą na czole; 2. wiśniowa, ma białą łatę na czole; 3. czerwona z białym łbem; 4. czarna z białym łbem; 5. rudo-biała z plamą na czole; 6. dwie krowy czarno-białe z białym łbem. Od ap. *łusy* 'o zwierzęciu: mający łysinę, strzałkę – białą, podłużną plamę idącą od czoła do nozdrzy' SSz.

Łyska, biało-czarna krowa z plamą na łbie. Zdr. od ap. *łusy*; z przyr. *-ka*.

Łysocha, krowa czarna z białym łbem. Od ap. *łusy*; z przyr. *-ocha*.

Nazwa wskazująca na wiek krowy:

Stara, duża czarno-biała krowa. Od ap. *stary*.

Nazwa wskazująca na wielkość krowy:

Małocha, 1. krowa czarno-biała z gwiazdką na czole; 2. czerwona krowa mająca białe łaty na grzbiecie i łapach; 3. dwie nieduże czerwone krowy. Od ap. *mały*, z przyr. *-ocha*.

Na wygląd lub zachowanie zwierzęcia wskazują ponadto:

Bodula, krowa maści czerwonej, często bodzie. Od czas. *bóść*.

Lalka, biała krowa w czarne łatki. Od ap. *lalka*. Por. *lalka* przen. 'kobieta ładna, wystrojona' SSz.

Sarna, czarna krowa. Właściciel nadał takie imię krowie ze względu na jej wygląd. Jest ona wysoka, szczupła, łagodna, przypomina sarnę.

W funkcji nazw własnych mogą wystąpić wyrazy pospolite, będące określeniami krów:

Cielicha, czarno-biała krowa. Od ap. *cielicha* 'młoda krowa, jałówka' SGP.

Cietucha, czerwono-biała krowa. Por. ap. *cietuszka* 'młoda krowa, jałoweczka' SGP.

Pozostałe nazwy są efektem nominacji konwencjonalnej.

Nazwy pochodne od oficjalnych imion osobowych:

Brygida, krowa maści brązowej z trzema plamkami w kształcie kwiatków na czole.

Walentyna, krowa czerwonej maści.

Nazwy krów od imion osobowych zdrobniących lub spieszczonych:

Baśka, krowa maści brązowej. Zdr. od im. *Barbara*.

Klarcia, biało-czarna krowa. Zdr. od im. *Klara*.

Marcysia, krowa biała w rude łatki. Zdr. od im. *Marcjanna*.

Maryna, biało-czarna krowa. Od im. *Maria*.

Nazwa krowy od imienia postaci mitologicznej:

Diana, 1. czarno-biała krowa; 2. czarna krowa. Od imienia rzymskiej bogini łowów i lasów.

Nazwy krów od imion znanych z seriali telewizyjnych i reklam :

Milka, krowa czerwono-biała z łatką na czole. W związku z reklamą czekolady „Milka”.

Mućka, 4 czarno-białe krowy, 1 brązowo-biała krowa. Z relacji właścicieli krów wynika, że nazwę wzięli z filmu *Sami swoi*.

Nikita, biało-czarna krowa. Nazwa przejęta z filmu *Nikita*.

Paloma, 2 czarno-białe krowy. N. zapożyczona z serialu *Paloma*.

NAZWY BYCZKÓW

Do grupy nazw określających pigmentację sierści należą:

Burek, byczek maści brązowej. Od ap. *bury*, z przyr. *-ek*.

Łatek, byczek czarny w białe łatki. Od ap. *łatka*, zdr. od *łata*.

Nazwy pochodne od imion osobowych zdrobniących:

Bartek, czarny byczek. Zdr. od im. *Bartłomiej*.

Bartuś, biało-brązowy byczek. Zdr. od im. *Bartłomiej*.

Edi, byczek czarny. Zdr. od im. *Edward*.

Witek, byczek czerwono-biały. Zdr. od im. *Witold*.

Nazwa od imienia pełnego: *Herman*, byczek czerwony.

Pozostałe nazwy byczków to:

Mondaś, czerwono-biały byczek. N. niejasna.

Podobniak, byczek maści czerwonej, podobny do matki. Od ap. *podobny*, z przyr. *-ak*.

NAZWY KÓZ

Zanotowano 10 nazw kóz i 5 nazw kozłów, w większości odimiennych.

Od imion zdrobniałych i spieszczonych pochodzą:

Bartek, biały kozioł. Zdr. od im. *Bartłomiej*.

Gienek, biały kozioł. Zdr. od im. *Eugeniusz*.

Franek, biały kozioł. Zdr. od im. *Franciszek*.

Fredzia, szaro-biała koza. Zdr. od im. *Alfreda*.

Malwinka, biała koza. Zdr. od im. *Malwina*.

Rózia, biała koza. Zdr. od im. *Rozalia*.

Wacek, szary kozioł. Zdr. od im. *Wacław*.

Zuzia, biała z ciemnobrązowym paskiem na plecach. Zdr. od im. *Zuzanna*.

Z mitologii greckiej zapożyczona została nazwa: *Amalteja*, biała koza. Por. *Amalteja* 'imię piastunki, która na Idzie i na Krecie karmiła Zeusa, gdy był dzieckiem, wychowywała w ukryciu, aby uchronić przed poszukiwaniami Kronosa, który chciał go pożreć. Wedle starożytnych Amalteja raz jest kozą, która karmiła swoim mlekiem dziecko, raz znowu uważa się ją za nimfę i ta ostatnia wersja jest najbardziej rozpowszechniona' SMGR.

W funkcji nazwy własnej występuje też wyjątkowo wyraz pospolity: *Cap*, biały kozioł. Por. *cap* 'baran lub kozioł, zwłaszcza stary lub wykastrowany' SSz.

NAZWY ŚWIŃ

Mieszkańcy Krawców, szczególnie dzieci, czasami nadają świniom imiona.

Nazwy wiążące się z wyglądem zwierzęcia, a ściślej z barwą jego sierści czy też wzorzystością deseni:

Łaciata, świnia z czarnymi łatami. Od ap. *łaciaty* 'niejednolity pod względem barwy, pokryty plamami o innym odcieniu lub kolorze niż cała powierzchnia' SSz.

Ruda, świnia z rudymi łatkami. Od ap. *rudy*.

Nazwy pochodne od imion bohaterów literackich i filmowych lub od imion znanych z seriali telewizyjnych:

Bambo Murzynek, czarny wieprz. N. przejęta z wiersza *Murzynek Bambo* J. Tuwima.

Karina, świnia. Prawdopodobnie nawiązanie do im. konia z serialu telewizyjnego *Karino*.

Miki, mała świnka. N. z bajki *Myszka Miki*.

Pigi, mała świnka. N. zaczerpnięta z bajki *Piggy*.

Tosia, świnka. N. zapożyczona z bajki *Przyjaciele*.

Pozostałe nazwy to:

Bieda, chuda świnka. Od ap. *bieda*.

Chrzemka, świnka, która lubi chrząkać. Por. gw. *chrząkać* 'o świni: wydawać chrapliwy głos' SGP.

NAZWY PSÓW

W funkcji nazw własnych mogą wystąpić nazwy pospolite (rodzime i obce), będące określeniami psów:

Azor, mały rudy kundelek. Z fr. *azor* 'pies'.

Brysiek, czarny kundel. Zdr. od *Bryś*. Imiona *Bryś* i *Bryśio* to formy hipokorystyczne od ap. *brytan* ‘silny, duży pies wyhodowany w Wielkiej Brytanii’; potocznie: ‘każdy duży i silny pies podwórzowy’ SSz.

Dingo, 1. biało-czarny kundel; 2. rudy kundel, 3. duży mieszaniec o sierści szarobrązowej; 3. duży, czarny wilczur, 4. duży, czarny mieszaniec kupiony z tą nazwą. Od ap. *dingo* ‘dziki pies australijski’ SSz.

Psiuńcius, czarny kundel z długą kręconą sierścią. Zdr. od ap. *pies*.

Sunia, 1. czarna suczka z brązowymi łatkami; 2. ruda suczka, 3. czarna suczka. Zdr. od ap. *suczka*.

Do częstych należą nazwy określające maść zwierzęcia:

Burek, 1. mały, bury kundelek; 2. czarny mieszaniec z dwiema dużymi białymi łatami na grzbiecie. Od ap. *bury* z przyr. *-ek*; por. pot. *burek*, ‘nierasowy pies podwórzowy; kundel’ SSz.

Łatek, 1. czarny mieszaniec z dwiema dużymi białymi łatami na grzbiecie; 2. czarny pies w białe duże łatki; 3. kundel biały w czarne łaty; 4. biały w czarne łaty kundel; 5. kundel biały w brązowe łatki; 6. brązowo-biały kundel; 7. kundel biały w jasnobrązowe i czarne łatki; 8. biało-czarny kundel; 9. czarno-bury kundel; 10. pies czarno-biały. Od ap. *łata* zdr. *łatka* ‘plama odmiennego koloru na upierzeniu lub sierści zwierząt’ SSE.

Łysek, pies czarny z białą łysiną. Od ap. *łusy* ‘o zwierzęciu mającym łysinę, strzałkę – białą, podłużną plamę idącą od czoła do nozdrzy’ SSz.

Rudek, biało-rudy kundel. Od ap. *rudy*, z przyr. *-ek*.

Rudy, rudy pies średniego wzrostu. Od ap. *rudy*.

Z właściwościami umaszczenia wiążą się też nazwy metaforyczne:

Cygan, 1. duży, czarny pies; 2. czarny mieszaniec; 3. Wilczur; 4. czarny, kudłaty, duży pies; 5. owczarek niemiecki, czarny podpalany. Por. *czarny jak Cygan* SSz.

Mucha, 2 małe czarne suczki. Od ap. *mucha*.

Muszka, mały, czarny kundelek. Zdr. od ap. *mucha*.

Murzyn, 1. mały, czarny kundel; 2. duży, czarny mieszaniec; 3. czarny kundel; 4. mały, czarny kundel; 5. czarny kundel; 6. duży, czarny mieszaniec; 7. niskiego wzrostu pies o kręconej sierści; 8. duży czarno-brązowy mieszaniec. Por. pot. *czarny jak Murzyn*.

Pchełka, dwie małe czarne suczki. Od ap. *pcheła*.

Kolejna grupa obejmuje nazwy wskazujące na ogólne podobieństwo określonych psów do innych zwierząt, przedmiotów, narzędzi, potraw itp. Podstawą porównania są takie cechy zwierzęcia, jak wielkość, kształt sylwetki, tusza, ubarwienie, rodzaj sierści, charakterystyczna dla niego czynność. Do tej grupy zaliczam nazwy:

Baryłka, mały, kudłaty, jasnobrązowy pies. Od ap. *baryłka* przen. ‘osoba gruba, otyła; grubas’ SSz.

Basior, duży biało-czarny, kudłaty pies. Od ap. *basior* ‘wilk samiec’ SSz.

Baton, kundel średniej wielkości o maści rudej. Od ap. *baton* ‘wyrób cukierniczy w kształcie wąskiej, podłużnej tabliczki’.

Bąbel, pies gruby, o puszystej sierści pomarańczowej w brązowe łatki. Od ap. *bąbel* ‘pęcherzyk tworzący się z gazu w cieczy lub na jej powierzchni’ SSz.

Bączek, biało-czarny mały kundel. Zdr. od ap. *bąk*.

Dropsik, 1. mały biało-czarny kundel; 2. kundel biały w brązowe łatki, w kształcie dropa. Zdr. od ap. *drops* ‘twarde drobne cukierki o rozmaitych smakach, pakowane zwykle w ruloniki po kilkanaście sztuk’ SSz, z przyr. *-ik*.

Klucha, mały, biały, gruby kundelek. Zgr. od ap. *klusek*.

Kropek, biały kundelek w czarne kropki. Od ap. *kropka*.

Kulka, mały pies, maści kremowej. Zdr. od ap. *kula* (wygląda jak kulka).

Miś, 1. dwa białe kudłate psy; 2. średniego wzrostu czarny mieszaniec z długą sierścią; 3. duży, szary mieszaniec, puszysty, podobny do misia. Por. ap. *miś* ‘pieszczotliwie, żartobliwie o niedźwiedziu; zabawka dziecięca wyobrażająca niedźwiadka, misiek’ SSz.

Misiek, 1. mały, czarny kundelek; 2. mieszaniec czarny, podpalany, puszysty, średniego wzrostu, podobny do misia; 3. czarny w białe łaty kundel podobny do małego misia; 4. pies o brązowej sierści; 5. duży, kudłaty mieszaniec podpalany; 6. trzy czarne psy; 7. czarny podpalany pies; 8. rudawy pies o długiej sierści. O nazwie zadecydowało podobieństwo zewnętrzne psów do niedźwiedzia – proporcje, gęste, puszyste, długie kudły⁵.

Tygrys, rudy kundelek w pręgi. Od ap. *tygrys*.

⁵ Cz. K o s y l, *Kynonimy literackie na tle zoonimii uzualnej, cz. I*, “Onomastica” 41(1996), s. 173.

Żaba, 1. suczka czarna z białą łatą pod szyją, podobna do żaby; 2. suczka czarna, podpalana; 3. mała czarna suczka z długą sierścią, z białymi łapkami, skacze jak żaba. Od ap. *żaba*.

Żabka, 1. mała czarna suczka; 2. malutka ruda suczka z krótką sierścią. Zdr. od ap. *żaba*.

Na puszystą sierść wskazują nazwy:

Punia, 1. mała, brązowa suczka; 2. mała czarno-brązowa puszysta suczka; 3. dwie małe czarne suczki. W związku z ap. *puch*, *puszek*.

Puńka, rudy pies. Od ap. *puch*, *puszek*.

Pusia, czarno-płowa suczka o długiej sierści. Zob. wyżej.

Puszek, 1. biały, niski pies; 2. niski kundel bardzo puszysty, o długiej sierści, maści biało-brązowej; 3. rudy puszysty mieszaniec; 4. biały, średniego wzrostu puszysty kundel; 5. mieszaniec puszysty, w brązowo-białe i czarne łatki; 6. czarno-biały kundel; 7. pies czarny, podpalany; 8. mały, biały o krótkiej sierści; 9. kundel puszysty, czarny; 10. mieszaniec biało-czarny; 11. rudy, puszysty kundel; 12. czarny, puszysty kundel. Od ap. *puszek*.

Na wielkość psa wskazuje nazwa:

Bimbek, mały, żółty pies. W formie *Bimbek* ekspresywne udźwięcznienie (por. *babrać* i *paprać*). Por. pot. (nie notowane w słownikach) *pimpek* 'o małym dziecku, bardzo niskim mężczyźnie', *pimperlaj* 'kurdupel, pędrak, zabawny malec, smarkacz'⁶.

Nazwy wskazujące na charakter, usposobienie, inteligencję, nawyki i skłonności psów, ich różnorodne wady i zalety rozpatrywane z perspektywy właściciela:

Baca, biały, duży bernardyn. Por. popularny kynonim *Baca* (częsta nazwa psów pasterskich), od ap. *baca*.

Budrys, 1. duży czarno-biały, kudłaty pies; 2. duży, bury pies rasy kaukaz; 3. duży, biały mieszaniec, na grzbiecie na czarną łatę. Por. pot. *budrys* 'zuch, śmiałek' od nazwiska literackiego z ballady Mickiewicza *Trzech Budrysów*.

⁶ Tamże, s. 175.

- Morus*, mieszaniec z wilczurem. Od ap. *morus* 'brudas' BrSE.
- Mruczek*, duży, rudy mieszaniec. Od czas. *mruczeć*, z przyr. *-ek*.
- Nora*, 1. szara suczka, kundelek (według informatora kopie nory); 2. suka, łeb czarny, tułów biały, kopie nory. Od ap. *nora*.
- Norek*, 1. biało-czarny kundel; 2. biały kundel z jasnobrązowym noskiem. Od ap. *nora*, z przyr. *-ek*.
- Piśka*, jasnobrązowa, puszysta suczka. Od ap. *piskać* 'piszcząć'.
- Znajda*, 1. suka w brązowe i czarne łatki, została znaleziona przez informatora; 2. szara suczka podrzuczona obecnemu właścicielowi. Od ap. *znajda*.

Liczną grupę tworzą nazwy pochodne od imion bohaterów literackich i filmowych lub od imion znanych z seriali telewizyjnych i reklam:

- Aza*, 1. duża, czarna suka, wilczur; 2. ciemnobrązowa średniej wielkości suka; 3. ruda, duża suka; 4. owczarek alzacki, suka; 5. dużą, szara suka. Por. imię Cyganki z *Chaty za wsią* J. I. Kraszewskiego.
- Bary*, 1. mieszaniec czarno-biały, podpalany; 2. średniej wielkości czarny mieszaniec z krótką sierścią; 3. rudy pies; 4. duży pies czarny, podpalany; 5. duży, czarny pies. N. zapożyczona z powieści J. O. Curwooda *Bari, syn Szarej Wilczycy*.
- Betowen*, duży bernardyn, o sierści biało-brązowo-czarnej. Od im. psa z filmu *Beethoven*.
- Bodzio*, kundel czarno-biały. N. zapożyczona z bajki *Bodzio*.
- Cywil*, 1. rudy pies; 2. duży czarno-biały pies. N. znana z serialu telewizyjnego *Przygody psa Cywila*.
- Dodek*, mały, biały kundel. Kynonim zapożyczony z piosenki *Piesek Dodek*.
- Dunaj*, szary pies z czarnym pyskiem i płową głową. N. przejęta z powieści *Ten obcy* J. Jurgielewiczowej.
- Dżeki*, 1. mały, czarno-biały kundel; 2. duży, biało-rudy pies; 3. podpalany wilczur; 4. rudy pies w białe łatki; 5. podpalany wilczur; 6. czarny, kudłaty pies; 7. mieszaniec koloru rudego, z białą plamką na nosie; 8. duży mieszaniec, czarny podpalany z długą sierścią; 9. czarno-biały średniego wzrostu. Por. imię psa z serialu telewizyjnego dla dzieci *Dżeki i Nuka*.
- Filek*, bury pies. Zdr. od *Filon*; imię znane głównie z sielanki F. Karpińskiego *Laura i Filon*.
- Kajtek*, mały szczeniak koloru czarno-białego. N. zaczerpnięta z książki M. Kownackiej *Kajtkowe przygody*.

- Karat*, kundel o grzbiecie czarnym, brzuch biały, łapy podpalane. N. zapożyczona z bajki *Weterynarz Fred*.
- Kubuś*, 1. mały, biały kundel; 2. mały, czarny kundel. Kynonim zapożyczony z bajki *Kubuś Puchatek*.
- Mikruś*, 1. czarno-biały kundel; 2. duży, czarny mieszanec. N. zaczerpnięta z książki J. Grabowskiego *Puc, Bursztyn i goście*.
- Montek*, czarny kundel o kręconej sierści. Kynonim zapożyczony z bajki *Pies Montek*.
- Nuka*, 1. suka średniego wzrostu czarna podpalana; 2. mała czarna podpalana suczka; 3. ruda suczka w czarne łatki. Por. serial telewizyjny dla dzieci *Dzięki i Nuka*.
- Pluto*, czarny, podpalany pies. N. znana z serialu telewizyjnego *Przygody Myszki Miki i Kaczora Donalda W. Disneya*.
- Pucek*, 1. pies czarny, podpalany o długiej sierści; 2. pies rudawo-czarny; 3. kundel czarny z żółtym pyskiem. N. pochodzi z bajki *Reksio i Pucek* J. Grabowskiego.
- Rambo*, 1. duży, biały pies; 2. duży, biało-czarny podpalany owczarek górski; 3. biały mieszanec; 4. duży mieszanec, popielaty w małe białe łaty; 5. duży mieszanec czarny w brązowe łaty; 6. mały kundel czarny podpalany; 7. duży owczarek podhalański w biało-czarne łaty; 8. czarny kundel z przednimi białymi łapkami. Kynonim zapożyczony z filmu *Rambo*.
- Reksio*, 1. mały, czarno-biały kundel; 2. czarny pies z białą łatką pod brodą; 3. biały kundel; 4. pies duży, puszysty, biały w szare łatki; 5. czarny kundel; 6. czarny, podpalany średniego wzrostu pies; 7. rudy pies, biały mieszanec, puszysty. Por. imię psa z serialu telewizyjnego *Reksio* lub z filmu *Reksio i Pucek* na podstawie opowiadania J. Grabowskiego.
- Robik*, 1. duży mieszanec, czarno-biały, w rude łaty; 2. duży, jasnobrązowy mieszanec. N. zapożyczona z czytanki *Rob i Rab*.
- Roki*, 1. czarny, podpalany wilczur; 2. duży, czarny wilczur. N. pochodzi z filmu *Rocky* (tak nazywa się tytułowy bohater – bokser).
- Saba*, 1. biały kundel; 2. czarno-ruda suczka; 3. mały, jasnobrązowy kundelek. N. zapożyczona z powieści H. Sienkiewicza *W pustyni w puszczy*.
- Szarik*, 1. Wilczur; 2. duży, rudo-biały pies; 3. bury mieszanec; 4. duży, rudy pies; 5. duży, szary wilczur z czarnym pyskiem; 6. czarny duży wilczur, o szarej sierści. Kynonim zapożyczony z powieści J. Przymanowskiego *Czterej pancerni i pies*, która stała się podstawą scenariusza popularnego serialu telewizyjnego. Por. ros. *szarik* 'kulka, kuleczka'.

Szczęściarz, mały, biały piesek w czarne łatki. N. przejęta z filmu *101 dalmatyńczyków*.

Timon, 1. ciemnorudy kundel; 2. średniego wzrostu rudy pies. N. przeniesiona z filmu *Król Lew*.

Od nazw postaci mitologicznych i historycznych:

Amorek, czarny kundel. Por. *Amor* – rzymski bóg miłości. N. kojarzy się też z łac. *amor* i wł. *amore* ‘miłość’.

Amorka, ciemnobrązowa suczka. Por. wyżej.

Ares, 1. mieszaniec, puszysty, w czarne łatki; 2. duży, biały, puszysty mieszaniec. Por. *Ares*, gr. bóg wojny; według SMTK pies należy do zwierząt poświęconych Aresowi.

Cezar, 1. duży owczarek; 2. owczarek *collie*; 3. owczarek czarno-biały z rudymi łapami; 4. owczarek biały, podhalański; 5. duży, popielaty pies. Od im. rzym. wodza i męża stanu.

Diana, 1. suka, owczarek podhalański, biała w brązowe łatki; 2. suka brązowa, bokserka. Od imienia rzymskiej bogini łowów i lasów utożsamianej z grecką Artemidą, władczynią lasów i dzikich zwierząt. Bogini ta uważana jest za patronkę myśliwych.

Nero, 1. duży, czarny pies; 2. biały pies średniego wzrostu; 3. czarno-biały pies średniego wzrostu; 4. czarny kundel. Od im. cesarza rzymskiego (ze względu na wartość konotacyjną ‘okrutny, zły’).

Neron, 1. duży, czarny wilczur; 2. duży, czarny mieszaniec podobny do wilczura. Zob. wyżej.

Nazwy pochodne od zaszczytnych tytułów:

Lord, duży owczarek niemiecki. Od ap. *lord* ‘dziedziczny tytuł wyższej szlachty angielskiej przysługujący parom Anglii; także nadawany za zasługi; osoba mająca ten tytuł’ SSz.

Reks, 1. kudłaty, szarobury pies średniego wzrostu; 2. czarny kundel o krótkiej sierści; 3. rudy, niski o krótkiej sierści kundel; 4. duży, mieszaniec czarny podpalany; 5. rudy mieszaniec; 6. duży mieszaniec o brązowej krótkiej sierści. Od łac. *rex* ‘król’.

Kolejna nazwa wiąże się z pojęciami ‘wierność’ i ‘przyjaźń’. Zdaniem . Cz. Kosyła, nazwy typu *Amik*, *Druh*, *Wierny* realizują model optatywny (życzeniowy), chociaż mogą być one również przejawem wartościowania⁷.

Amik, 1. szary kundel; 2. rudy kundel. Zdr. od *ami*, z fr. *ami* ‘przyjaciel’.

Grupę kynonimów pochodnych od imion osobowych reprezentują:

a) nazwy od imion pełnych:

Bazyli, czarny jamnik przyniesiony z tą nazwą. Od rzadko spotykanego imienia *Bazyli*.

Filip, 1. średniego wzrostu czarny mieszaniec; 2. wysoki, czarny pies.

Oskar, 1. duży, czarny, kudłaty pies; 2. szczeniak koloru jasnobrązowego; 3. czarny, puszysty mieszaniec; 4. duży, czarny mieszaniec; 5. duży, biało-czarny pies; 6. mały, czarny kundel; 7. mały, biały kundel. Od im. *Oskar*.

b) nazwy od imion zdrobniałych lub spieszczonych:

Dora, 1. suka, rasy owczarek w czarne łatki; 2. suka duża, rasy bernardyn, brązowo-biała puszysta; 3. mała suczka w popielate łaty. Skr. od *Dorota*, *Teodora*.

Feluś, brązowy kundel. Zdr. od im. *Felicjan*, *Feliks*.

Fred, duży, brązowy, puszysty mieszaniec. Zdr. od im. *Alfred*.

Kuba, 1. mały, szaro-biały kundel; 2. biało-rudy kundel. Zdr. od im. *Jakub*.

Maks, 1. duży, czarny wilczur; 2. czarny kundel w białe łatki na łapach; 3. niemiecki owczarek czarny podpalany; 4. duży, czarny mieszaniec z białymi łapami; 5. czarny wilczur z białą łatą na łapie; 6. Wilczur; 7. mieszaniec średniego wzrostu, czarny z białym uchem i przednimi białymi łapami. Zdr. od im. *Maksymilian*.

Mikuś, mały, rudy kundel. Zdr. od *Mikołaj*.

Niunia, czarno-szara suka. Zdr. od im. *Elżbieta*.

Niusia, duża, czarna suka rasy wilczur. Zdr. od im. *Elżbieta*.

Tosiek, jamnik. Zdr. od im. *Teodor*, *Antoni*.

Wera, 1. suka biało-czarna, mieszaniec; 2. suka duża, czarna, podpalana z długą sierścią, z tą nazwą została kupiona. Zdr. od im. *Weronika*.

⁷ Kynonimy literackie na tle zoonimii uzualnej, cz. II, „Onomastica” 42(1997), s. 265.

Wicia, szara suka, średniego wzrostu. Zdr. od im. *Wiktoria*.

Wicio, mały, rudy kundel. Zdr. od im. *Wiktor*.

c) od imion obcych:

Beti, czarna suczka, kundelek, z brązowymi uszami. Por. ang. im. *Betty*.

Borys, wilczur czarny, podpalany. Od ros. im. *Borys*.

Borysek, niskiego wzrostu bury pies, z długą sierścią. Zdr. od ros. im. *Borys*.

Elvis, owczarek biały rasy *collie* o długiej sierści. Od ang. im. *Elvis*.

Sara, 1. suka o sierści brązowej z czarnym pyskiem rasy bokser; 2. suka ruda, puszysta, mieszaniec; 3. suka średniego wzrostu, rasy buldog; 4. suczka, biało-czarna. Por. żyd. im. *Sara*.

Sonia, 1. mała czarna suczka; 2. mała suczka koloru rudego; 3. suka rasy *collie*, biała z długimi włosami, podpalana. Por. ros. im. *Sonia*.

Tobi, owczarek *collie* o długiej sierści. Por. *Toby* – ang. zdr. od im. *Tobias*.

Pozostałe nazwy psów to:

Ara, suka czarna, podpalana, owczarek niemiecki, średniego wzrostu, rasowa; przodkowie jej mieli imiona zaczynające się od A.

Barek, rudy mieszaniec o kręconej sierści. Może zdr. od *Bari* (*Bary*), zob. wyżej.

Bat, czarny, podpalany owczarek niemiecki. Od ap. *bat*.

Bila, suka, wilczur z dłuższą sierścią. Od ap. *bila* ‘kula bilardowa’ SSz.

Cacek, średniego wzrostu kundel, o długiej sierści. Zdaniem właściciela nazwa pochodzi od zabawki – cacka. Lubił bawić się dziećmi. Od ap. *cacko* przestarz. ‘ozdoba choinkowa; zabawka dziecienna’ SSz.

Cenda, biała mała suczka w czarne łatki, niska o krótkiej sierści. Właściciel psa pracował w Niemczech u gospodarza, była tam suka imieniem *Cenda*. Po powrocie do Polski, tak samo nazwał swoją suczkę.

Fisia, czarno-brązowa suczka. N. niejasna.

Kabzel, czarny kundel z białymi łatkami. Od ap. *kapsel*, gw. *kabzel*.

Pikuś, 1. czarny kundel; 2. czarny, puszysty kundel; 3. rudy, podpalany kundel; 4. duży, jasnobrązowy mieszaniec; 5. duży, czarny pies; 6. czarny jamnik. Od ap. *pik* ‘kolor w kartach’.

Pysia, biało-czarna suczka. Według informatora nazwa pochodzi od ap. *py-sio*, spieszcz. od *pysk*.

Pysio, mały, rudy kundelek. Zob. wyżej.

Torik, mały, rudy kundelek z czarnym pyskiem. N. niejasna.

NAZWY KOTÓW

Nazewnictwo kotów jest słabo zakorzenione i stosunkowo nowe we wsiach lasowskich. Potwierdziły to wcześniej przeprowadzone badania we wsiach Zabrze i Jadachy. Imiona nadają kotom najczęściej dzieci. Ogółem zanotowano 85 nazw kotów.

Nazwy określające maść zwierzęcia są w tej grupie zoonimów stosunkowo nieliczne:

Burasek, kot biało-czarny. Od ap. *bury*, z przyr. *-asek*.

Burka, 1. dwie kotki maści burej; 2. szaro-biała kotka. Od ap. *bury*, z przyr. *-ka*.

Burek, 1. kot maści buro-szarej; 2. dwa bure koty. Od ap. *bury*, z przyr. *-ek*.

Czarnulka, czarna kotka. Od ap. *czarny*, z przyr. *-ulka*.

Karusek, czarny kot. Od ap. *kary*, z przyr. *-usek*; por. *kary* 'o maści konia: czarny' SSz;

Szarusia, kotka o szarej sierści. Od *szary*, z przyr. *-usia*.

Z wyglądem zewnętrznym zwierząt łączy się kilka nazw o typie metaforycznym:

Bucik, czarny kot. Zdr. od *but*.

Kuleczka, 1. czarna kotka; 2. szaro-biała kotka. Zdaniem informatorów, gdy były małe, wyglądały jak kulki.

Kwiatuszek, czarno-biały kot. Zdr. od *kwiat*.

Lisek, kot maści burej. Zdr. od *lis*.

Łania, szara kotka. Od ap. *łania*.

Skarpetka, kot maści szarej, ma białą łatkę na łapie w kształcie skarpetki. Zdr. od *skarpetka*.

Tajger, duży, czarny kot. Od ang. *tiger* 'tygrys'.

Truskawka, kot maści biało-brązowej. Od ap. *truskawka*.

Kolejne nazwy wskazują na charakter lub usposobienie zwierzęcia:

Bojaczek, czarno-biały kot. Od ap. *bać się*.

Buncyfoł, szaro-biały kot. W gwarze lasowskiej *buncyfoł* to 'człowiek niezadowolony, niedołączony'.

Cmok, czarno-biały kot. Od ap. *cmokać* ‘mlaskać, wydawać wargami charakterystyczny odgłos, zwykle smakując coś, przywołując lub popędzając zwierzęta, wyrażając podziw, zastanowienie, niezadowolenie itp.’ SSz.

Dzikusek, 1. szary kot; 2. buro-szary kot. Według informatorki kot otrzymał nazwę od cechy charakteru. Od ap. *dzikus*, ‘człowiek nie cywilizowany, żyjący z daleka od świata cywilizowanego’; z przyr. *-ek*. SSz.

Kochaś, 1. kot maści szarej, według właścicielki kot lubi się łąsić; 2. miły, bury kot. Od ap. *kochaś* rzad. żart. ‘chłopiec, mężczyzna, kochany, drogi’ SSz.

Milunia, czarna kotka z białym podbródkiem. Zdaniem informatorki, kotka lubi przymilać się. Od ap. *miły*, z przyr. *-unia*.

Pchełka, kot maści szarej, ruchliwy jak pchła. Zdr. od ap. *pchła*.

Zmora, 1. chuda, czarna kotka; 2. szaro-bury kot; 3. bury, nocą wskakuje na parapet (według informacji właścicielki). Od ap. *zmora* ‘widmo, zjawa, mara, upiór’ SSz.

Do zdarzenia dotyczącego konkretnego zwierzęcia nawiązują nazwy:

Przybłąda, brązowy kot. Według informatorki przybłąkał się. Od ap. *przybłąda*.

Szczęściarz, czarny kot. Według informatora kot został znaleziony.

Znajda, bura kotka. Od ap. *znajda* ‘dziecko znalezione, dziecko nieznanym rodziców’ SSz.

Nazwy utworzone od czasowników i wykrzykników onomatopeicznych, wyrażających naśladowanie głosu wydawanego przez koty:

Mruczek, 1. biały kot w czarne łatki; 2. mały, brązowy; 3. czarno-biały, 4. Brązowoczarny; 5. biało-brązowy; 6. jasnobrązowy, kudłaty; 7. czarnoszary kot. Od ap. *mruczeć*, z przyr. *-ek*.

Mruczuś, brązowo-czarny kot. Od ap. *mruczeć*, z przyr. *-uś*.

Mrunia, szara kotka. Od ap. *mruczeć*.

Mu-mu-miał, kot szaro-biały, ciągle mruczy.

Kolejną grupkę obejmują nazwy, które wywodzą się od pierwotnych zawołań na koty (interiekcji). Niektóre z nich mogą też wtórnie funkcjonować w języku jako synonimy wyrazu *kot*⁸.

Kicia, szara kotka. Por. zawołania na kota: *kici*, *kicia*, *kiciuś*.

Kici, szarobury kot. Por. zawołanie na kota: *kici*.

Kiciuś, 1. szaroczarny z białymi łapami; 2. maści szarobiałej; 3. maści ciemnobrązowej. Por. zawołanie *kiciuś*.

Kinia, biało-czarna-brązowa kotka.

Kinio, czarno-biały kot. Informator ma dwa koty: *Kinia* i *Kinio*.

Kitka, kot maści biało-brązowej. Właściciel ma dwa koty: *Kitkę* i *Malitkę*.

Kizia, 1. ruda kotka; 2. biała kotka z czarnym noskiem. Por. zawołania: *kizia*, *kyzia*; też w połączeniu *kizia-mizia*, *kiziu-miziu*. Informator ma dwie kotki. Jedna z nich nazywa się *Kizia*, a druga to *Mizia*.

Minia, kotka maści czarno-biało-rudej.

Mini, kot maści biało-rudej.

Mizia, maści biało-czarnej. Zob. *Kizia*.

Nazwy pochodne od imion osobowych:

a) od imion pełnych:

Agnieszka, bura kotka.

Filip, 1. kot maści szarej w czarne łatki; 2. biały kot; 3. czarno-biały kot; 4. kot maści szarej, białe łapki i ogon.

Kacper, 1. kot maści szarej; 2. kot biały w czarne łatki.

b) od imion zdrobniałych lub spieszczonych:

Basia, 1. kotka czarna; 2. czarno-brązowo-biała kotka; 3. biało-rudawa kotka. Zdr. od im. *Barbara*.

Czarek, dwa czarne koty. Zdr. od im. *Cezary*.

Kuba, biało-czarny kot. Zdr. Od im. *Jakub*.

Maciek, kot duży, bury w czarne prążki kot. Zdr. od im. *Maciej*.

Maciuś, czarny kot. Zob. wyżej.

⁸ Cz. K o s y l, *Nazewnictwo kotów w literaturze pięknej na tle zoonimii uzualnej, cz. I*, „Annales UMCS”, sectio FF, vol. XIV/XV, 1996/1997, s. 383.

Milka, biała kotka. Zdr. od im. *Emilia*.
Rysia, szara kotka. Zdr. od im. *Ryszarda*.
Rysiek, szary kot. Zdr. od im. *Ryszard*.
Wacek, biało-czarny kot. Zdr. od im. *Wacław*.
Zosia, czarno-biała kotka. Zdr. od im. *Zofia*.
Zuzia, 1. biało-popielato-czarna kotka; 2. kotka maści biało-czarnej; 3. szaro-biała kotka. Zdr. od im. *Zuzanna*.

Pozostałe nazwy pochodzą :

a) od imion bohaterów literackich i filmowych:

Bonifacy, szarobiały kot. Nazwa przejęta z bajki *Przygody kota Filemona*.
Dyzio, mały, popielaty kot. Od imienia kaczora z serialu telewizyjnego *Kaczor Donald*.
Filemon, 1. czarno-biały kot; 2. brązowo-czarny kot; 3. kot bury; 4. dwa czarne koty. N. zaczerpnięta z telewizyjnego serialu dla dzieci *Przygody kota Filemona*.
Filip, kot maści burej z białą łatką. N. wzięta z piosenki *Mój przyjaciel Filipek*.
Filonka, czarno-biała kotka. Zdr. od Filemon. N. zaczerpnięta z serialu telewizyjnego dla dzieci *Przygody kota Filemona*.
Filusz, kot bury. Zdr. od *Filemon*. Zob. wyżej.
Franklin, czarno-biały kot. N. zapożyczona z bajki *Witaj, Franklin*.
Krzywołap, kot maści czarnej z brązowymi łapami. N. z filmu *Harry Potter*.
Maja, ruda kotka. N. zaczerpnięta z serialu telewizyjnego *Pszczółka Maja*.
Marysia, szara kotka. N. przeniesiona z serialu telewizyjnego *Złotopolscy*.
Pamela, kotka szara w czarne pręgi. N. motywowana imieniem modelki *Pameli Anderson*.
Pikaczo, kot biały w szare łatki. N. pochodzi z bajki *Pokemon*.
Rudzia, kot maści szarej z odcieniem czarnym. N. przejęta z bajki *Budzik i Rudzia*.
Simba, rudy kot. N. przeniesiona z filmu *Król Lew*.
Śnieżka, szarobiały kot. N. przejęta z bajki *Królowna Śnieżka*.

b) od imion postaci historycznych i mitologicznych:

Cezar, 1. kot burobiały; 2. rudy. Od im. rzym. wodza i męża stanu.

Neron, kot maści czarnej z odcieniem brązowo-białym. Od im. cesarza rzymskiego (ze względu na wartość konotacyjną 'zły, okrutny').

Szopen, brązowy, puszysty kot. Od nazwiska wybitnego kompozytora.

Zeus, kot maści czarno-białej od greckiego boga. Por. *Zeus* 'największy bóg panteonu helleńskiego' SMGR.

Nazwy niejasne:

Murek, biało-czarny kot.

Peri, kot maści rudoszarej, ma białe łapki.

NAZWY KRÓLIKÓW

Nazwy określające maść zwierzęcia:

Szaraś, szary królik. Od ap. *szary*, z przyr. *-aś*.

Szarunia, szara samica królika. Od ap. *szary*, z przyr. *-unia*.

Nazwa wywodząca się od pierwotnego zawołania na kota:

Kitka, szarobiała króliczka. Por. zawołania na kota: *kici*, *kicia*, *kitka*.

Nazwy pochodne od imion bohaterów filmowych:

Bugs, czarny, puszysty królik. Od im. z bajki *Królik Bugs*.

Pigi, królik biały w czarne łatki. N. przejęta z bajki *Mapeciątka*.

Od imienia zdrobniałego:

Mila, białoszara króliczka. Od im. *Emila*.

W zoonimii wsi Krawce najwięcej nazw koni (12) pochodzi od imion osobowych: *Basia* (2), *Baśka* (6), *Janka*, *Kaśka*, *Maryśka* i *Ryśka*. Używanie „ludzkich” imion dla zwierząt jest bardzo charakterystyczne dla współczes-

nej zoonimii⁹. Na drugim miejscu pod względem liczebności znajdują się nazwy mające związek z wyglądem zwierzęcia, z barwą jego sierści czy też wzorzystością deseni (10): *Gniada*, *Gniady*, *Kara*, *Karina* (3), *Karusia* (2), *Kasztan*, *Śnieżka*. Nowe nazwy koni dotychczas niespotykane w tym regionie to: *Bosman*, *Drabus* i *Kabaret*. Występują też nazwy koni powstałe w wyniku przeniesienia nazw na tle podobieństwa desygnatów: *Sarna* (2), *Misiek*, *Miška* (2). Jedną nazwę kłaczy – *Milka* utworzono od nazwy czekolady reklamowanej w telewizji.

W nazewnictwie krów większość nazw ma związek z wyglądem zwierzęcia, a więc barwą jego sierści czy też wzorzystością deseni (51): *Bura*, *Burka*, *Jagoda*, *Kalina*, *Krasa* (2) *Krasula* (19), *Kwiatuszek*, *Kwiatula* (2), *Łaciatka*, *Łatka* (2), *Łysa* (15), *Łyska*, *Łysocha* i *Smolicha* (2). Do tradycyjnych zaliczamy również nazwy określające płeć zwierzęcia: *Cielicha* i *Cietucha*. W nazewnictwie krów w Krawcach szerzą się ponadto nazwy pochodne od imion osobowych (5): *Baśka*, *Brygida*, *Marcysia*, *Marynia* i *Walentyna*. Zanotowano także 8 nazw pochodnych od imion znanych z seriali telewizyjnych i reklam: *Milka*, *Muśka* (4), *Nikita* i *Paloma* (2) oraz od nazwy postaci z mitologii: *Diana* (2).

Nazwy pochodne od imion osobowych spotykamy też w nazwach byczków: *Bartek*, *Bartuś*, *Herman* i *Witek*. Występują też dwie nazwy określające pigmentację sierści: *Burek* i *Łatek*.

Zanotowano 4 nazwy kóz i 4 nazwy kozłów od imion zdrobniałych i spieszczonych: *Fredzia*, *Malwinka*, *Różia* i *Zuzia* oraz *Bartek*, *Franek*, *Gienek* i *Wacek*. Występują jeszcze dwie inne nazwy, jedna pochodna od apelatywu *Cap*, a druga przejęta z mitologii: *Amalteja*.

Po raz pierwszy na tym terenie zanotowano nazwy nadawane świniom. Mamy tu dwie tradycyjne nazwy określające maść zwierzęcia: *Łaciata* i *Ruda*. Nowe nazwy wieprzków utworzone zostały od imion zdrobniałych: *Macius* i *Mirek*. Nadawane są też świniom nazwy pochodne od imion bohaterów literackich i filmowych: *Bambo Murzynek*, *Miki*, *Pigi* i *Tosia*.

Słownictwo dotyczące nazw psów jest bogate (254) i zróżnicowane. Do nazw tradycyjnych zaliczamy wyrazy pospolite (rodzime i obce) będące określeniami psów, które mogą wystąpić w funkcji nazw własnych: *Azor*, *Brysiek*, *Dingo* (4), *Psiuńciusz*, *Sunia*. Zaliczamy tu także nazwy określające maść zwierzęcia: *Burek*, *Łatek* (9), *Łysek*, *Rudek* i *Rudy*. Z właściwościami umaszczenia

⁹ K. Siekierska, *Imiona zwierząt w języku polskim w XVII i XVIII w.*, w: *Studia z historii języka polskiego i stylistyki historycznej*, red. Cz. Kosyl, Lublin 2001, s. 196.

wiążą się też nazwy metaforyczne: *Cygan* (5), *Mucha* (2), *Murzyn* (8), *Muszka* i *Pchełka*. Do tradycyjnych należą także nazwy wskazujące na puszystą sierść: *Punia* (2), *Puńka*, *Pusia*, *Puszek* (6) oraz nazwy wskazujące na ogólne podobieństwo określonych psów do innych zwierząt: *Miś* (5), *Misiek* (8), *Tygrys*, *Żaba* (3) i *Żabka* (2).

Wśród imion psów liczną grupę (74) tworzą nazwy pochodne od imion bohaterów literackich i filmowych lub od imion znanych z seriali telewizyjnych i reklam. np. *Aza* (6), *Bary* (6), *Betowen*, *Bodzio*, *Cywil*, *Dżeki* (8), *Kajtek*, *Kubuś*, *Mikruś*, *Montek*, *Nuka* (3), *Pucek* (3), *Rambo* (8), *Reksio* (8), *Robik* (2), *Roki* (2), *Saba* (6), *Timon* (2). Występują także kynonimy pochodne od imion od postaci mitologicznych i historycznych (17), np. *Amorek*, *Amorka*, *Ares* (2), *Cezar* (5), *Diana* (2), *Nero* (4) i *Neron* (2). Pojawia się nowy typ nazw psów równych imionom osobowym rodzimym i obcym (32), np. *Betty*, *Borys*, *Borysek*, *Dora* (3), *Elvis*, *Filip* (2), *Feluś*, *Fred*, *Kuba* (2), *Maks* (6), *Niunia*, *Niusia*, *Oskar* (7), *Tosiek*, *Wicia*, *Wicio*, *Wera*, *Sara* i *Sonia*..

Nie ma zwyczaju nadawania imion królikom. Zanotowano tylko 6 nazw (*Bugs*, *Pigi*, *Kitka*, *Mila*, *Szaraś*, *Szarunia*) w tych rodzinach, gdzie są dzieci.

Zebrano stosunkowo dużo (85) nazw kotów. Do tradycyjnych należą nazwy określające maść zwierzęcia: *Burasek*, *Burka* (3), *Burek* (2), *Czarnulka*, *Rudasek* i *Szarusia*. Kolejne nazwy wskazują na charakter lub usposobienie kotów: *Bojaczek*, *Cmok*, *Dzikusek* (2), *Kochaś* (2), *Milunia*, *Pchełka* i *Zmora*. Do grupy nazw tradycyjnych należą nazwy wywodzące się od pierwotnych zawodów na koty, np. *Kici*, *Kiciuś* (3), *Kinia*, *Kinio*, *Kitka* i *Kocur*.

Zanotowano 21 nazw kotów pochodnych od imion bohaterów literackich i filmowych: *Bonifacy*, *Filemon* (4), *Filip*, *Filuś*, *Franklin*, *Krzywołap*, *Maja*, *Marysia*, *Pamela*, *Pikaczo*, *Rudzia*, *Simba* i *Śnieżka*. Spotykamy także nazwy kotów utworzone od postaci mitologicznych i historycznych: *Cezar* (2), *Neron*, *Szopen* i *Zeus*.

Ponadto zanotowano 24 nazwy nowego typu pochodne od imion osobowych:

a) od imion pełnych: *Agnieszka*, *Filip* (4), *Kacper* (2);

b) od imion zdrobniałych i spieszczonych (17): *Basia* (3), *Czarek* (2), *Dyzio*, *Kuba*, *Maciek*, *Maciuś*, *Milka*, *Rysia*, *Rysiek*, *Wacek*, *Zosia*, *Zuzia* (3).

Niektóre nazwy powtarzają się w obrębie różnych gatunków zwierząt: *Bartek* (n. byczka i kozła), *Basia* (n. klaczy i 3 kotów), *Baśka* (n. 4 klaczy i krowy), *Burek* (n. byczka, kota i psa), *Burka* (n. krowy i kotki), *Karina* (n. 3 klaczy i świni), *Kitka* (n. kota i królika), *Milka* (n. klaczy i krowy), *Misiek* (n. konia i 8 psów), *Sarna* (n. 2 klaczy i krowy).

Coraz liczniej pojawiają się nazwy utworzone od nazw osobowych. Starsze pokolenie nie nadaje imion świniom, królikom i kotom. Dzieci nadają także nazwy tym zwierzętom. Nowe tendencje w nazewnictwie zwierząt uwidoczniły się również w różnych miejscowościach położonych w innych częściach kraju¹⁰. Liczną grupę tworzą nazwy pochodne od imion bohaterów literackich i filmowych lub od imion znanych z seriali telewizyjnych i reklam.

WYKAZ SKRÓTÓW

- SGP – *Słownik gwar polskich PAN*, od 1977.
SMGR – P. G r i m a l, *Słownik mitologii greckiej i rzymskiej*, przeł. J. Łanowski, Wrocław 1987.
SSE – F. S ł a w s k i, *Słownik etymologiczny języka polskiego*, t. I-V, Kraków 1952-1982.
SSz – *Słownik języka polskiego*, red. M. Szymczak, t. I-III, Warszawa 1978-1981.
BrSE – A. B r ü c k n e r, *Słownik etymologiczny języka polskiego*, Warszawa 1959.

ZOONIMY OF KRAWCE VILLAGE IN TARNOBRZEG ADMINISTRATIVE DISTRICT

S u m m a r y

The article is devoted to the folk names of domestic animals such as: horses, cows and bull-calves, goats, pigs, rabbits, dogs and cats.

The material consisting of 485 names was collected in Krawce village in Tarnobrzeg administrative district. The author discusses the motivation of the names and their formative built. She also draws attention to the changes which have been in progress in folk zoomymy (the rejection of traditional names to the benefit of the new ones, especially these derived from personal names and often overtaken from the mass media).

Słowa kluczowe: onomastyka, zoonimia ludowa, motywacja nazw.

Key words: onomastics, folk zoonimy, names motivation.

¹⁰ G. S u r m a, *Nazwy zwierząt w gminie Debrzno w woj. śląskim*, „Onomastica” 32(1988), s. 169-181; S. T o m a s z e w s k a, D. K ę s k a, *Zoonimia gminy Buczek w woj. sieradzkim*, „Acta Universitatis Lodziensis, Folia Linguistica” 15(1987), s. 37- 59.